

علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد؛

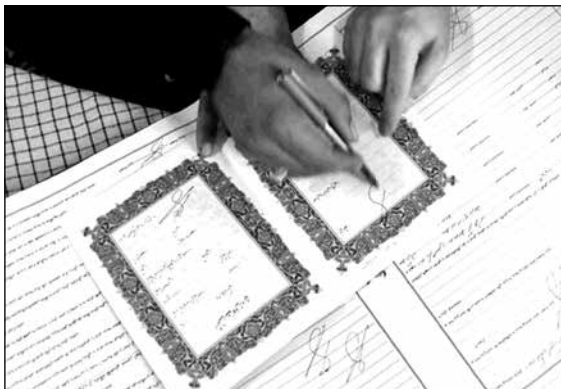
خانواده، خانواده و باز هم خانواده

دکتر میترا دانشور

رئیس گروه تفکر دفتر تألیف کتب درسی

همه ساله سازمان ثبت احوال با انتشار آماری از وضعیت ازدواج و طلاق در کشور، این هشدار را گوشزد می‌کند که سایه «سونامی» طلاق هر سال پررنگ‌تر می‌شود. حتما شما هم خبرهایی از این گونه را شنیده یا خوانده‌اید.

سیف‌الله ابوترابی سخنگوی سازمان ثبت احوال، از ثبت ۱۷۴ هزار و ۵۹۷ واقعه طلاق در سال گذشته خبر می‌دهد (پارس نیوز، کد خبر ۰۸/۴۹۸۳۰۸، ۵ اردیبهشت ۱۳۹۷)

«وی معتقد است افزایش آمار طلاق در جامعه نیاز به بررسی و تحلیل کارشناسان دارد و نمی‌توانیم بگوییم دلیل آن فقط مربوط به یک موضوع است و یا اینکه بحرانی در جامعه باعث این مسئله شده است.» (پارس نیوز، کد خبر ۰۸/۴۹۸۳۰۸، ۵ اردیبهشت ۱۳۹۷).

تبلیغ طلاق توافقی غیرقانونی است

طلاق دومین آسیب اجتماعی کشور

واقعیتی که وجود دارد این است که در کشور ما در سال‌های اخیر تمایل به ازدواج کاهش یافته و نرخ طلاق رو به رشد بوده است. بخشی از این مسئله به سیاست‌گذاری‌ها و بخشی از آن به مهارت‌های زوجین (همسر‌داری، مهارت‌های زندگی و ...) مربوط می‌شود. و در برخورد با این آسیب اجتماعی هم خانواده و هم دولت باید در کنار یکدیگر تلاش کنند تا شاهد نتیجه دلخواه باشیم. در غیر این صورت، این امر نتیجه‌بخش نخواهد بود.

تلاش برای حفظ خانواده کم شده است

سید حسن موسوی چلک، رئیس انجمن مددکاری اجتماعی ایران، معتقد است: «در گذشته برای حفظ خانواده تلاش بیشتری انجام می‌شد. متأسفانه امروزه این‌گونه نیست و حس مسئولیت‌پذیری و مدارا در زندگی، کمتر از قبل است. شاید گذشتگان ما تحصیلات ما را نداشتند اما درایت [داشتند] و زندگی کردن را از ما بهتر بلد بودند و روابط اجتماعی قوی و گسترده‌ای داشتند و همچنین مراقب زندگی و حفظ خانواده خود بودند اما امروزه با توجه به صنعتی و شهری شدن، ارتباطات ضعیف، و مسئولیت اجتماعی کم‌رنگ‌تر شده است. به گفته‌ی وی، در خانواده که مهم‌ترین نهاد اجتماعی است نقش‌ها به درستی ایفا نمی‌شود و زندگی به امن خدا گذاشته می‌شود؛ در نتیجه، خانواده‌ها دچار مشکلاتی می‌شوند که از عهده‌ی حل آن بر نمی‌آیند و به همین علت طلاق می‌گیرند» (پارس‌نیوز، کد خبر ۴۹۸۳۰۸، ۵ اردیبهشت ۱۳۹۷).

«در همین حال، انوشیروان محسنی بندپی، رئیس سازمان بهزیستی، از وقوع یک طلاق به ازای هر ۲/۵ ازدواج در سال ۹۵ و یک طلاق به ازای هر ۲/۳ ازدواج در سال ۹۶ در تهران خبر می‌دهد و می‌گوید: «با شدت گرفتن تحولات محیطی، تغییر ساختار زندگی و صنعتی شدن جوامع، بار رشد آسیب‌های اجتماعی در کشور و جهان مواجهیم.» اگر چه سبک زندگی تغییر یافته است اما این نوع آمار را خیلی جدی نگیرید؛ زیرا این‌ها داده هستند نه اطلاعات. این داده‌ها به معنای این نیست که از هر ۲/۳ ازدواج سال ۹۶ یکی منجر به طلاق می‌شود؛ زیرا این افراد ممکن است سال‌ها قبل ازدواج کرده باشند.

وی با بیان اینکه رشد آسیب‌های اجتماعی تنها محدود به کشور ما نیست، معتقد است، باید نگاهمان را تغییر دهیم و به برنامه‌ریزی فرایندمحور و پایدار روی بیاوریم» (پارس‌نیوز، کد خبر ۴۹۸۳۰۸، ۵ اردیبهشت ۱۳۹۷).

به نظر شما منظور از برنامه‌ریزی فرایندمحور و پایدار چیست؟ براساس آمارهای سازمان ثبت احوال در ۹ ماهه سال گذشته، میانگین زندگی مشترک برای زوجین طلاق گرفته ۹ سال بوده است و در ۶۷ درصد طلاق‌های ثبت شده، عمر ازدواج کمتر از ۱۰ سال بوده و همچنین در ۴۵ درصد طلاق‌های ثبت شده نیز پایداری ازدواج‌ها کمتر از ۵ سال بوده است. همچنین ۱۱ درصد طلاق‌ها در یک سال اول زندگی رخ داده است (پارس‌نیوز، کد خبر ۴۹۸۳۰۸، ۵ اردیبهشت ۱۳۹۷).

واقعیتی که وجود دارد این است که در کشور ما در سال‌های اخیر تمایل به ازدواج کاهش یافته و نرخ طلاق رو به رشد بوده است. بخشی از این مسئله به سیاست‌گذاری‌ها و بخشی از آن به مهارت‌های زوجین (همسراری، مهارت‌های زندگی و ...) مربوط می‌شود. و در برخورد با این آسیب اجتماعی هم خانواده و هم دولت باید در کنار یکدیگر تلاش کنند تا شاهد نتیجه دلخواه باشیم

شما چه فکر می‌کنید؟ تجربه‌ها و مشاهدات میدانی شما چه می‌گوید؟
 به نظرتان کجای کار لنگ می‌زند؟
 نقش آموزش و پرورش را در این مورد چه می‌دانید؟
 آیا آموزش به دانش‌آموزان در زمینه خانواده و مدیریت آن را ضروری می‌دانید یا نه؟
 نمی‌دانم پاسخ شما به این سؤالات چیست، اما از سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در پایه دوازدهم با عنوان «مدیریت خانواده و سبک زندگی» به دانش‌آموزان کلیه رشته‌ها ارائه خواهد شد. با شناختی که از مدرسه دارید، فکر می‌کنید در مدرسه چه استقبالی از این کتاب خواهد شد؟ مدیران مدارس، شما و همکارانتان چقدر به این درس اهمیت خواهید داد؟ دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها چه اندازه به این درس اهمیت می‌دهند؟

به هر روی، در این مقاله سعی بر این است که شما با ضرورت و برخی از عناصر برنامه این درس آشنا شوید. شاید شما یکی از دبیران یا مبلغان آن باشید.

دانش‌آموزان در فرایند یادگیری این کتاب قرار است سه گروه شایستگی را کسب کنند:

- شایستگی‌های قبل از ازدواج
- شایستگی‌های حین ازدواج
- شایستگی‌های پس از ازدواج

شایستگی‌های مورد انتظار از دانش‌آموزان (اهداف)

شایستگی‌ها

شایستگی‌های قبل از ازدواج

شایستگی‌های حین ازدواج

شایستگی‌های پس از ازدواج

محتوای کتاب (ایده‌های کلیدی، مفاهیم و مهارت‌های اساسی)

طبیعتاً برای رسیدن به شایستگی‌های فوق‌الذکر باید ایده‌هایی کلیدی برای انتخاب محتوای کتاب در نظر گرفت. این ایده‌ها عبارت‌اند از:

■ ازدواج با آمادگی اولیه

■ مهارت‌ها و نگرش‌های تشکیل خانواده

■ خانواده پایدار و سالم.

البته از ایده‌های کلیدی باید مفاهیم و مهارت‌های اساسی را استخراج کرد و در تألیف کتاب و طراحی دروس و آموزش آن‌ها را مدنظر داشت. مفاهیم و مهارت‌های اساسی کتاب «مدیریت خانواده و سبک زندگی» نیز به شرح زیرند.

الف: مفاهیم اساسی

● اهمیت ازدواج و آمادگی‌های قبل از آن

- آشنایی‌های قبل از ازدواج و حفاظت از خود
- تفاوت‌های روان‌شناختی مرد و زن/ درک متقابل
- ازدواج به هنگام و معیارهای انتخاب آگاهانه همسر
- حقوق و تکالیف همسران و سایر اعضای خانواده
- نقش و روابط اعضای خانواده
- خانواده متعالی
- فرزندآوری و فرزندپروری
- چالش‌های ازدواج و تهدیدهای خانواده و شیوه‌های مواجهه با آن‌ها
- اقتصاد و معیشت خانواده

ب: مهارت‌های اساسی

- خودآگاهی
- خویش‌داری
- کاربرد فنون انتخاب و تصمیم‌گیری
- پرسشگری و کاوشگری مستمر در مسائل مرتبط با خانواده
- تحلیل و به کارگیری روش‌های حل مسئله و تعارض
- پیش‌بینی پیامدهای انتخاب سبک زندگی سالم و ناسالم
- ایفای نقش و مسئولیت‌پذیری در خانواده
- رعایت حقوق یکدیگر
- برقراری ارتباط مناسب و مؤثر با اعضای خانواده و دیگران
- مدیریت هزینه و مصرف
- هدف‌گزینی و برنامه‌ریزی در مسائل خانوادگی.

به نظر شما، آیا شایستگی‌ها، مفاهیم و مهارت‌های اساسی پیش‌بینی شده در برنامه این کتاب برای دانش‌آموزان ضروری است یا نه؟ حتماً وقتی این مقاله را می‌خوانید سال تحصیلی شروع شده است. در مدرسه شما اوضاع این درس چگونه است؟ ما تا چه اندازه در کمیت و کیفیت ازدواج‌ها و طلاق‌های آینده نقش داریم؟

پی‌نوشت

۱ و ۲. این انتظار در هر سه دوره، مشترک است.

منابع

- چارچوب برنامه درسی کتاب مدیریت خانواده و سبک زندگی، دفتر تألیف کتاب‌های درسی دوره ابتدایی و متوسطه نظری، ۱۳۹۶.
- مقاله شماره ۴۹۸۳۰۸ پارس‌نیوز، ۵ اردیبهشت ۱۳۹۷ به نشانی: <https://www.parsnews.com/498308>

انتظارات از دانش‌آموزان	
۱. مدیریت روابط با خانواده فعلی (پدر، مادر، خواهرها، برادرها و ...) و شناخت نقش مسئولانه خود ^۱	
۲. تحلیل صحیح از شیوه‌های آشنایی قبل از ازدواج	
۳. کشف روش‌های کسب آمادگی‌های لازم برای تشکیل خانواده	
۴. توانایی تصمیم‌گیری در ازدواج به هنگام و درک اهمیت و اشتیاق نسبت به آن	
۵. توانایی تحلیل موانع و مشکلات ازدواج و شیوه مواجهه با آن‌ها	
۶. توانایی تشخیص معیارهای صحیح انتخاب همسر و انطباق آن با مصادیق	
۷. کسب نگرش مثبت نسبت به ازدواج آسان، به هنگام، آگاهانه، و پایدار	
۸. توانایی تنظیم انتظارات و رفتارها براساس شناخت شباهت‌ها، تفاوت‌ها و نقش‌های زن و مرد	
۹. شناسایی روش‌های صحیح اقدام برای ازدواج براساس تحلیل و ارزیابی موقعیت، روش‌های موجود و آداب، رسوم و سنت‌ها	
۱۰. توانایی حفظ و ارتقاء روابط صمیمانه و محبت‌آمیز در خانواده	
۱۱. کسب نگرش مثبت نسبت به مسئولیت‌ها، نقش‌ها و تعهدات فقهی، اخلاقی و عرفی خود و دیگران در خانواده	
۱۲. کسب نگرش مثبت نسبت به عوامل تعالی معنوی خانواده	
۱۳. شناسایی ابعاد اقتصاد و معیشت خانواده و ایفای نقش سازنده در آن	
۱۴. کسب نگرش مثبت به فرزندآوری و تربیت فرزند	
۱۵. مسئله‌یابی، کاوشگری و آینده‌نگری درباره خانواده و سبک زندگی ^۲	